

ความขัดแย้งคอกหอย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อขับเคลื่อนความยุติธรรมทรัพยากรทางทะเลอ่าวบ้านดอน

Clam Farm Conflicts: A Critical Discourse Analysis to Propel Marine Resources Justice of Bandon Bay

วันที่รับบทความ: 20 เมษายน 2566

สุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์¹

วันที่แก้ไขบทความ: 18 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 19 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาความขัดแย้งเรื่องนาหอยรอบอ่าวบ้านดอน ศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน และศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนที่มีต่อข่าวความขัดแย้งที่สะท้อนผ่านสื่อสารมวลชน วิจัยใช้แบบผสม โดยเก็บข้อมูลข่าวและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผลวิจัยพบว่า อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการส่งเสริมให้เลี้ยงหอยแครง ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เมื่อเกิดโครงการ Sea Food Bank ที่อนุญาตให้นำพื้นที่ทะเลฝั่งเป็นทุนมีการบุกรุกอ่าวบ้านดอนจนเกิดความขัดแย้ง ผลการศึกษาข่าวปัญหาความขัดแย้งการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนตามแนวทางของแฟร์คลาฟ (1995) พบว่า ตัวบทแสดง 3 ชุดความคิดสำคัญ คือ คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้งพบกลวิธีทางภาษา 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท และการอ้างถึง ซึ่งสะท้อน 2 อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์กฎหมาย และอุดมการณ์ธุรกิจ ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมพบว่า ส่งผลกับคนวงกว้างเนื่องจากเผยแพร่ผ่านทางสื่อออนไลน์ ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมทำให้เกิดการรับรู้ปัญหาความขัดแย้ง พฤติกรรมต่อกฎหมาย และแนวคิดทุนนิยม ผลการศึกษาคำคิดเห็นของคนในชุมชนอ่าวบ้านดอนพบว่า แตกต่าง ชุดความคิดความขัดแย้งเกิดจากนายทุน คือความขัดแย้งไม่ได้เกิดจากนายทุน แต่เกิดจากทั้งนายทุนและประมงพื้นบ้าน และสอดคล้องกับอุดมการณ์กฎหมาย และอุดมการณ์ธุรกิจ

คำสำคัญ: ความขัดแย้งคอกหอย วาทกรรม ความยุติธรรม อ่าวบ้านดอน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
e-mail: sutatip_29@yahoo.com

Clam Farm Conflicts: A Critical Discourse Analysis to Propel Marine Resources Justice of Bandon Bay

Received: April 20, 2023

Sutatip Aramsuge ¹

Revised: May 18, 2023

Accepted: May 19, 2023

Abstract

The objectives of this research article are to study; the context and conditions of the clam farm controversy in Bandon Bay area, the discourse in the news and the controversial issue of clam farm ownership in Bandon Bay area in mass media, and the opinions of people in the community around Bandon Bay on the news of the conflict reflected in the media. The research method is a mixed method by collecting data from news and interviews with sample groups. The results showed that Bandon Bay, Surat Thani Province, is a cockle farming area that has been promoted since 1987. Later, when the government has a Sea Food Bank project that can turn the marine area into capital, there is an invasion and occupation of Bandon Bay until causing a conflict. The study on discourse in the news about the controversial issue of clam farm ownership in the Bandon Bay area from the approach of Critical Discourse Analysis by using Fairclough's (1995) showed that the discourse had presented three important ideas as follows: Bandon bay's clam farm had a high value, conflict arising from capitalists, and law is the resolution of conflicts. The ideology was conveyed through six language strategies as follows: Vocabulary, Rhetorical question, Idioms, Metaphor, Presuppositions and Reference. It had presented two ideologies are legal ideology and business ideology. The results of the study of discourse practice found that it affects people in the wider society because it is published through social media. The study on the analysis of sociocultural practices led to perceptions of conflict problems, behavior against the law and the concept of capitalism. A study of Bandon Bay community opinions on conflict news found that, unlike mainstream news, conflict was not caused by capitalists but rather by violations of capitalist laws and local fisheries. Therefore, if everyone respects the law and respects each other's rights, it will truly solve the problem.

Keywords: clam farm conflicts, discourse, justice, Bandon Bay

¹ Lecturer in Thai Language Program Faculty of Humanities and Social Sciences. Surat Thani Rajabhat University
e-mail: sutatip_29@yahoo.com

บทนำ

อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่ทรัพยากรทางทะเลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นแหล่งอาหารทะเลสร้างรายได้ให้แก่ประชากรในพื้นที่จำนวนมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงหอยแครงซึ่งเกิดจากการส่งเสริมของภาครัฐ สร้างผลการผลิตและมูลค่าสูง จนเกิดปัญหาการครอบครองสิทธิ์เพื่อทำประโยชน์ในระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากความต้องการที่จะแสดงสิทธิครอบครองนาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและยืดเยื้อยาวนาน สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจกันระหว่างคนในพื้นที่ผู้ใช้ประโยชน์ทรัพยากร บุคคลภายนอกที่เข้ามาทำประโยชน์ในพื้นที่ และภาครัฐ ซึ่งภาพความขัดแย้งดังกล่าวนี้ถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดวาทกรรมที่สะท้อนถึงอำนาจความรุนแรงจากความขัดแย้ง

ผู้วิจัยทดลองเก็บข้อมูลเบื้องต้น พบการนำเสนอข่าวความขัดแย้งการครอบครองสิทธินาหอยบริเวณอ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชนแสดงให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา และการนำเสนอแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงอยู่หลายประเด็น ผู้วิจัยจึงสนใจว่า วาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่สำคัญ ที่เกิดจากข่าวความขัดแย้งการครอบครองสิทธินาหอย บริเวณอ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน สามารถครอบงำความคิดของผู้อ่าน และสร้างพลังการขับเคลื่อนอันนำไปสู่หนทางแห่งสันติภาพและความสงบสุขได้จริงหรือไม่

ทั้งนี้ตามแนวคิดของ สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2557, หน้า 55) เชื่อว่าการนำเสนอข่าวซึ่งเป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้น เป็นการเสนอสิ่งที่มองผ่านมุมมองหนึ่งหรือเป็นการมองด้วยกรอบความคิดของวาทกรรม ความจริงนั้นจึงเป็นความจริงที่ได้ภายใต้การกำกับของวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง

แนวคิดเรื่องวาทกรรมนี้ เริ่มต้นมาจากนักคิดชาวฝรั่งเศส มิเชล ฟูกูต์ (Michel Foucault) ที่มองวาทกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการครอบงำความคิดว่าในทุกสังคม การผลิตวาทกรรมจะถูกควบคุม คัดสรร จัดระบบ และแจกจ่ายภายใต้กฎเกณฑ์ชุดหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่พลิกแพลงเพื่อให้เรามองไม่เห็นถึงอำนาจและอันตราย ตลอดถึงความน่าเกลียด น่าสะพรึงกลัวของวาทกรรม เพื่อให้วาทกรรมดังกล่าวดำรงความเหนือกว่าเพื่อสร้างความเป็นเจ้าในสังคม สำหรับสังคมในปัจจุบันของเรา กฎเกณฑ์ที่รู้จักกันดี คือ การกีดกัน การปิดกั้น ในรูปแบบที่เราแสนคุ้นเคยและเคยชินอย่างมาก นั่นคือ การห้ามพูดถึง สิ่งนั้น/สิ่งนี้ (Foucault อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560, หน้า 96) และวาทกรรมที่พบในสื่อสารมวลชนก็เป็นชุดกฎเกณฑ์ที่ผ่านการคัดสรร จัดระบบ เพื่อสร้างอำนาจความครอบงำ อันนำไปสู่การกำหนดทิศทางของสังคมนั่นเอง

อย่างไรก็ตามในการรายงานข่าวของสื่อสารมวลชนที่ต้องการสร้างภาพความจริง โดยการนำเสนอว่า สิ่งที่ถูกนำเสนอเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและมีการนำเสนอข่าวตามความจริง ทุกประการโดยปราศจากทัศนคติและอคติใด ๆ นั้น ถูกกล่าวถึงในหมู่นักวิชาการจำนวนมากที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ ในผลงานของ วัน ไคก์ (Van Dijk) และนอร์แมน แฟร์คลาฟ (Norman Fairclough) (อ้างถึงใน กฤษดาพรรณ หงส์ลดาธรมภ์, 2543, หน้า 6) เชื่อว่า สื่อมวลชนไม่ได้รายงานเฉพาะความจริงที่เกิดขึ้น แต่มีมุมมองและอุดมการณ์ในการเสนอข่าว และเชื่อว่า อุดมการณ์ (ideology)

จะเสนอความจริงของกลุ่มผู้บริโภคในกระบวนการสร้างและตีความวาทกรรม อุดมการณ์เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภควาทกรรมนั้นตีความ รับรู้ เข้าใจ และสร้างเป็นระบบความเชื่อ (Van Dijk, 1996, p. 47)

ในงานวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งคอกหอย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อขับเคลื่อนความยุติธรรมทรัพยากรทางทะเลอ่าวบ้านดอน” ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาบริบทและสภาพปัญหาความขัดแย้งเรื่องนาหอยรอบอ่าวบ้านดอนเพื่อเข้าใจสาเหตุของปัญหา บริบทพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนของสื่อสารมวลชน โดยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิธีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม พร้อมทั้งศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนที่มีต่อข่าวความขัดแย้งเพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง นำไปสู่ข้อเสนอการขับเคลื่อนความยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากรทางทะเลอ่าวบ้านดอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาบริบทและสภาพปัญหาความขัดแย้งเรื่องนาหอยรอบอ่าวบ้านดอน
2. ศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ในสื่อสารมวลชน
3. ศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนที่มีต่อข่าวความขัดแย้งที่สะท้อนผ่านสื่อสารมวลชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. เอกสารประเภทข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน แบ่งเป็นข้อความข่าว 324 ข่าว และคลิปข่าว 57 คลิป
2. กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ผู้นำชุมชนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 1) ตัวแทนประชากรและผู้นำชุมชนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จำนวน 21 คน 2) กลุ่มผู้มีอำนาจเชิงพื้นที่ บารมี ได้แก่ นักข่าว สมาชิกสภาเจ้า จำนวน 6 คน และ 3) กลุ่มผู้ผลิตวาทกรรม ได้แก่ ยูทูบเบอร์ สำนักข่าว 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. คลังข้อมูล (corpus) ข้อมูลจากเอกสาร คลิปข่าว เกี่ยวกับข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สอบถามมุมมอง ทศนคติ ของคนในพื้นที่ที่มีต่อข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเอกสารประเภทข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2560-2564

2. สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) เพื่อสอบถามมุมมอง ทักษะคติ ของคนในพื้นที่ที่มีต่อ
ข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ซึ่งการคัดเลือกดังกล่าว
ได้ใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ผ่านกระบวนการ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงในการตั้งคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และผ่านการพิจารณาจริยธรรมการ
วิจัยในมนุษย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คลังข้อมูลที่รวบรวมเอกสาร คลิปข่าว เกี่ยวกับข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการ
ครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (contents
analysis) เพื่อค้นหาข้อสรุปและการตีความเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล

2. วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลมารวมเป็นหมวดหมู่และแยกประเด็น เพื่อสร้าง
ขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (word
by word) จำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) ให้เป็นหมวดหมู่และนำข้อมูลดังกล่าวมา
ตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลเพื่อเชื่อมโยงไปสู่แนวคิด
และทฤษฎีที่ทำการศึกษา โดยสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย

1.1 บริบทและสภาพปัญหาความขัดแย้งเรื่องนาหอยรอบอ่าวบ้านดอน

พื้นที่ชุมชนอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่บริเวณชายฝั่งและทะเล
สาธารณะที่ครอบคลุม 7 อำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ อำเภотаขนะ ไชยา ท่าฉาง พุนพิน
เมือง กาญจนดิษฐ์ และดอนสัก จำนวนประชากร 558,854 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี,
2562) โดยมีข้อมูลภาพจากการศึกษาภูมิสารสนเทศการใช้ประโยชน์ที่ดินกว่า 400,000 ไร่ และจำนวน
ประชากรอ่าวบ้านดอน ปี พ.ศ. 2544-2554 แสดงให้เห็นการจำกัดขอบเขตพื้นที่อ่าวบ้านดอนดังนี้

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงการจำกัดขอบเขตพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ที่มา: เอพร โมฬี และธนา จารุพันธุ์เศรษฐ์ (2564)

อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีประชากรในพื้นที่มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการประกอบอาชีพประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำฟาร์มหอยแครง หรือที่รู้จักกันในชื่อคอกหอย และเกิดการแย่งยึดทะเลสาธารณะเป็นพื้นที่ทำประโยชน์ จนเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบการหรือที่เรียกว่า นายทุน กับชาวประมงพื้นบ้าน

1.2 วาทกรรมในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชน ผลการศึกษาวาทกรรมในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนพบ

1) ตัวบท (text)

1.1) การใช้ภาษาถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านชุดความคิดสำคัญ 3 ชุดความคิด คือ คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง การถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านชุดความคิดสำคัญ 3 ชุดความคิดสำคัญ คือ

1.1.1) “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” เป็นชุดความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์ของคอกหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสาเหตุให้เกิดการแข่งขัน แย่งชิงเพื่อได้ครอบครอง จากการศึกษาวาทกรรมในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในอ่าวบ้านดอน

1.1.2) “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” ชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” เป็นชุดความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึง มุมมองที่ผู้เขียนข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธินาหอยในอ่าวบ้านดอนมีต่อนายทุนว่า เป็นผู้ทำให้เกิดปัญหา โดยนายทุนในที่นี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้มีอิทธิพล ชาวประมงต่างถิ่นที่เข้ามารุกล้ำพื้นที่คอกหอย

1.1.3) “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” ชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” มุ่งให้ความสำคัญกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยยึดกฎหมายเป็นตัวขับเคลื่อนในการหาทางออก ผ่านเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และความเคารพกฎหมายของผู้ประกอบการและชาวประมงพื้นบ้าน

1.2) การใช้ภาษาถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านชุดความคิดสำคัญ 3 ชุดความคิด มีการนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบทและการอ้างอิง ดังนี้

1.2.1) การใช้คำศัพท์ พบว่า การเลือกใช้คำศัพท์เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนใช้สื่อและสร้างความหมายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีอยู่ในตัวบทให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (เกศณี คุ่มสุวรรณ และสิริวรรณ นันทจินทุล, 2559, หน้า 1046)

(1)ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่พบในตัวบทวาทกรรม ดังตัวอย่าง อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ชายฝั่งซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ในทางเศรษฐกิจ 300,000 ไร่ มีมูลค่ารวมกว่า 10,000 ล้านบาทต่อปี อ่าวบ้านดอนจึงเป็นทำเลทองและแหล่งทรัพยากรที่สำคัญหล่อเลี้ยงชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านมาหลายชั่วอายุคน (ไทยพีบีเอส, 2560) จะเห็นได้ว่า มีการเลือกใช้คำศัพท์ “มีมูลค่า” “ทำเลทอง” “หล่อเลี้ยงชีวิต” แสดงชุดความคิดว่า

พื้นที่คอกหอยอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสิ่งมีค่า ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ซึ่งอาจประเมินเป็นเงินได้หรือไม่ได้

(2) ชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่พบในตัวบทวรรณกรรม ดังตัวอย่าง กลุ่มนายทุนมาเพียหอยแครง รุกขยายพื้นที่เข้าไปปกไม่ไผในพื้นที่เขต 1,000 เมตรจากชายฝั่ง ทั้งที่มีการเจรจาตกลงภายในของกลุ่มกันต่าง ๆ ว่าจะไม่ไปบุกรุกปล่อยให้ เป็นพื้นที่ชาวประมงพื้นบ้านได้หากิน เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง (ทัศนีย์ ประกอบบุญ, 2563) มีการใช้คำนาม “มาเพีย” ซึ่งหมายความถึง บุคคล ขบวนการอาชญากรรมประเภทหนึ่งมาสื่อความให้เกิดชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” และมีการใช้คำกริยา “รุก” “บุกรุก” “เป็นเหตุ” แสดงให้เห็นพฤติกรรมเป็นสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งคอกหอยในอ่าวบ้านดอน

(3) ความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่พบในตัวบทวรรณกรรม ดังตัวอย่าง ทางออกปัญหาอ่าวบ้านดอน บังคับใช้กฎหมายยึดคืนคอกหอยเป็นพื้นที่สาธารณะกำหนดกติกาใช้ร่วมกัน (MGR online, 2563) การใช้คำ “ทางออก” สื่อความหมายถึงแนวทางแก้ปัญหา และแสดงวิธีการด้วยการใช้คำกริยา “บังคับใช้” “กำหนด” สนับสนุนชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง”

1.2.2) การใช้คำถามวาทศิลป์ (Rhetorical question) คือ คำถามที่ไม่ได้ต้องการจะมุ่งหาคำตอบแต่เป็นการถามที่ผู้เขียนข่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แนะหรือมีความคาดหวังคำตอบจากผู้อ่านข่าวอยู่ในใจแล้ว (รัชนิษฐ์ พงศ์อุดม, 2548, หน้า 64) เป็นคำถามที่ไม่ได้ต้องการจะมุ่งหาคำตอบนี้จะชี้แนะหรือตอกย้ำชุดความคิด

(1) ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” มีการใช้คำถามวาทศิลป์ ดังตัวอย่าง ผลประโยชน์อ่าวหมื่นล้านอยู่ที่ใคร? (Bangkokbiz news, 2563) จะเห็นได้ว่ามีการใช้คำถามวาทศิลป์ เพื่อตอกย้ำให้ตระหนักถึงมูลค่า หรือผลประโยชน์ที่เกิดในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(2) ชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” มีการใช้คำถามวาทศิลป์ ดังตัวอย่าง มาเพียคอกหอยคือใคร ทำไมสามารถทำทลายอำนาจรัฐในการรื้อล้างพื้นที่สาธารณะได้อย่างไม่เกรงกลัว (สำนักข่าวอิสรา, 2562) เพื่อตอกย้ำให้ผู้อ่านเชื่อว่า ผู้มีอิทธิพลหรือนายทุน เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง

(3) ชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” มีการใช้คำถามวาทศิลป์ ดังตัวอย่าง กฎหมายจะศักดิ์สิทธิ์หรือไม่? จะแก้ปัญหาได้หรือไม่? ต้องอยู่ที่ความตั้งใจของผู้มีผลประโยชน์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนที่ต้องเคารพกฎหมาย (สำนักข่าว TNAMCOT, 2563) เพื่อตอกย้ำให้ผู้อ่านเชื่อว่า กฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องเคารพและปฏิบัติตามเพื่อสร้างความสงบ

1.2.3) การใช้สำนวน เป็นชุดถ้อยคำพิเศษที่ช่วยสื่อความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสามารถในการใช้ภาษา การวางเรียงถ้อยคำ การรวบรวมความให้สั้นโดยใช้ข้อความที่เป็นสำนวน สุภาษิต หรือคำพังเพยแทน (กุสุมา รักษมณี และคณะ, 2533, หน้า 56)

(1) ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” มีการใช้สำนวนใน
ตัวบท ดังตัวอย่าง ชาวบ้านนับ 1,000 คนจากหลายอำเภอในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีแห่ชูดทองชิงเก็บ
ลูกหอยแครงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ริมหาดอ่าวท่าชนะ สร้างรายได้งามช่วงวิกฤตโควิด-19 (ไทยรัฐ
ออนไลน์, 2564) จะเห็นได้ว่า มีการใช้สำนวน “ชูดทอง” มีความหมายว่า การหาผลประโยชน์จากแหล่ง
ที่คิดว่ามีประโยชน์ให้ ซึ่งทำให้เห็นการแสดงชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” เป็นแหล่ง
ผลประโยชน์ของชาวบ้าน

(2) ชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” มีการใช้สำนวน
ดังตัวอย่าง มีการบุกรุกครอบครองโดยเอกชน มีการสร้างข่าวเพื่อแสดงสิทธิผู้ขึ้นมาเป็นดอกเห็ดใน
ระยะไม่กี่ปี (PPTV Online, 2563) จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า มีการใช้สำนวน “ผุดขึ้นมาเป็นดอกเห็ด”
มีความหมายว่า การกระจายอย่างรวดเร็ว การเกิดขึ้นมากมาย สนับสนุนพฤติกรรมกรรมการรื้อไล่ที่นอกเขต
อนุญาตซึ่งเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากจนเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง เป็นการแสดงชุดความคิด “ความ
ขัดแย้งเกิดจากนายทุน”

(3) ชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” มีการใช้สำนวน
ดังตัวอย่าง การเปิดโต๊ะเจรจาเพื่อรับฟังปัญหาจากทุกฝ่ายอาจเป็นทางออกที่ดีที่สุดในตอนนี (สำนักข่าว
ไทย, 2563) มีการใช้สำนวน “เปิดโต๊ะเจรจา” หมายถึงการเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในปัญหาอ่าวบ้านดอน
มาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน เพื่อนำทางไปสู่การแก้ปัญหา

1.2.4) การใช้อุปลักษณ์ คือ เป็นการใช้ภาษาเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง
เพื่อให้เข้าใจความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น โดยสิ่งที่นำมาเปรียบมาจากต่างวงความหมายกันและ
มีกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางซึ่งเป็นแบบเปรียบ (source domain)
ไปยังวงความหมายปลายทางซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) (Lakoff & Johnson, 1980,
pp. 136-140) จากการศึกษาวาทกรรมพบการใช้อุปลักษณ์อ่าวบ้านดอนเป็นสิ่งมีค่าที่แสดงชุดความคิด
“คอกหอยบ้านดอนมีมูลค่าสูง” ตัวอย่างเช่น

(1) ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” มีการใช้อุปลักษณ์
ดังตัวอย่าง ชุมทรัพย์คอกหอยอ่าวบ้านดอนเต็มไปด้วยผลประโยชน์มหาศาล (Thai PBS ศูนย์ข่าวภาคใต้,
2563) มีการนำสิ่งที่มีมูลค่าสูง คือ ชุมทรัพย์ เป็นความหมายต้นทาง (source domain) เพื่ออธิบาย
มูลค่าของคอกหอยอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นความหมายปลายทาง (target domain)

(2) ชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” มีการใช้อุปลักษณ์ดัง
ตัวอย่าง ผู้ประกอบการยอมคายพิษยอมนรือถอนขนากลางทะเล (สำนักข่าวอิสรา, 2563) นำพฤติกรรม
“คายพิษ” ซึ่งใช้กับพฤติกรรมของสัตว์ร้ายที่มีพิษ เป็นความหมายต้นทาง (source domain) เพื่ออธิบาย
พฤติกรรมของผู้ประกอบการซึ่งเป็นความหมายปลายทาง (target domain) คือ ยอมรื้อถอนขนากลาง
จากทะเลอ่าวบ้านดอน

(3) ชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” มีตัวอย่าง ปัญหา
ความรุนแรงที่เรื้อรังมาอย่างยาวนาน จะต้องยึดเอาความถูกต้องของกฎหมายภายใต้ความเข้าใจบริบท
อย่างแท้จริงมาเป็นหลักสำคัญ มาเยี่ยวยาให้พื้นที่อ่าวบ้านดอนฟื้นคืนสู่ความสงบ (สำนักข่าวอิสรา,

2563) แสดงให้เห็นการใช้อุปลักษณ์ ปัญหาความรุนแรงคือโรค มีการนำคำว่า “เรื้อรัง” “เยียวยา” “พื้น” ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับการป่วย มาเป็นความหมายต้นทาง (source domain) เพื่ออธิบายให้เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมายาวนาน ซึ่งเป็นความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งจะต้องรับการแก้ไขหรือรักษาด้วยกฎหมายและความร่วมมือจากทุกฝ่าย

1.2.5) การใช้มูลบท เป็นกลวิธีการใช้รูปภาษาเพื่อสื่อความเชื่อหรือความรู้เบื้องต้นที่มีอยู่ก่อนโดยไม่ต้องเอ่ยถึงความเชื่อหรือความรู้นั้นโดยตรง (ศิริพร ภักดีผาสุก, 2553, หน้า 58) ในวาทกรรมข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิินาหอยในพื้นที่อ่าวบ้านดอนปรากฏการใช้มูลบทที่มีนัยสำคัญที่แสดงชุดความคิด “คอกหอยบ้านดอนมีมูลค่าสูง” โดยเลือกใช้คำกริยาที่สื่อความเชื่อของตนเอง

(1) ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” มีการใช้มูลบทดังตัวอย่าง ทุกคนอยากครอบครองและช่วงชิงพื้นที่อ่าวบ้านดอนเพราะอยากรวยกว่าเดิม (MGR online, 2563) มีการใช้คำ “อยาก” “ช่วงชิง” “อยาก” ซึ่งเป็นคำกริยาสะท้อนความต้องการที่จะครอบครองคอกหอยเพื่อให้มีรายได้สูง

(2) ชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” มีการใช้มูลบทดังตัวอย่าง เร่งรื้อคอกหอยนายทุนคืนอิสรภาพทะเล (คมชัดลึกออนไลน์, 2563) ข้อความ “คืนอิสระ” สื่อให้เห็นว่า ในระยะเวลาก่อนหน้าการรื้อถอน ทะเลอ่าวบ้านดอนไม่มีอิสรภาพ คือ ถูกยึดครองโดยกลุ่มนายทุน ตอกย้ำให้เห็นชุดความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน”

(3) ชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” มีการใช้มูลบทดังตัวอย่าง การปรับกฎหมายให้ตอบสนองกับความขัดแย้งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา (เดลินิวส์ออนไลน์, 2559) การใช้คำว่า “การปรับ” สื่อให้เห็นว่า กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ยังไม่ดี ต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้ดีและแก้ปัญหาได้จริง

1.2.6) การอ้างถึง คือ การใช้ถ้อยคำที่เป็นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงซึ่งจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวได้รับการยอมรับและเกิดความน่าเชื่อถือด้วยข้อมูลที่นำมาใช้ในการอ้างถึงนั้นอาจเป็นข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารมั่นใจว่าเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอและทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการอ้างถึงมีหลายประเภทด้วยกัน เช่น การอ้างถึงเชิงสถิติ การอ้างถึงผู้คนโดยรวม เป็นต้น

(1) ชุดความคิด “คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง” ใช้การอ้างถึงดังตัวอย่าง อ่าวบ้านดอนจึงเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ และหล่อเลี้ยงชีวิตของ ชาวประมงพื้นบ้านมาหลายชั่วอายุคน (Way magazine, 2563) เป็นการกล่าวอ้างถึงกลุ่มคน คือ ชาวประมง ที่ใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรอ่าวบ้านดอนมาอย่างยาวนาน ปรากฏการใช้ถ้อยคำ “มาหลายชั่วอายุคน” เพื่อตอกย้ำการยอมรับให้อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญ

(2) ความคิด “ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน” ใช้การอ้างถึง ดังตัวอย่าง รายงานข่าวแจ้งว่า จากการสำรวจพื้นที่บริเวณอ่าวบ้านดอนในปี 2562 พบมีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะที่ไม่ได้รับอนุญาต ประมาณ 110,300 ไร่ (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) เป็นการกล่าวอ้างถึงที่มาของข้อมูล

ว่ามาจาก รายงานข่าวการสำรวจพื้นที่บริเวณอ่าวบ้านดอนในปี 2562 เพื่อแสดงความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยข้อมูลแสดงผลการสำรวจพื้นที่ซึ่งถูกบุกรุกตอกย้ำปัญหาที่เกิดจากนายทุน

(3) ชุดความคิด “กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง” ใช้การอ้างถึงดังตัวอย่าง นายวิชัย สมรูป ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 4 กล่าวว่า การบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐปัจจุบันต่างคนต่างทำ ทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นรูปธรรม (คมชัดลึกออนไลน์, 2563) มีการอ้างถึงบุคคลซึ่งเป็นพนักงานรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเล เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลที่นำเสนอขึ้น สนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมและควบคุม บังคับใช้กฎหมาย

1.3) อุดมการณ์ จากผลการวิเคราะห์ตัวบทจะพบว่า ชุดความคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในอ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชนมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ 2 อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์กฎหมาย และอุดมการณ์ธุรกิจ ในสังคมไทย

1.3.1) อุดมการณ์กฎหมาย เมื่อพิจารณาจากตัวบทจะเห็นถึงชุดความคิดที่สอดคล้องและยึดโยงกับปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมในเรื่อง อุดมการณ์ทางกฎหมายหลากหลายประการ ได้แก่ กฎหมายมีความเป็นกลาง กฎหมายเป็นที่มาของอำนาจ กฎหมายเป็นข้อจำกัดการใช้อำนาจ กฎหมายเป็นผลผลิตจากประชาชนเกิดจากการร่วมคิด องค์กรผู้ใช้อำนาจมหาชนต้องมีจุดเกาะเกี่ยวกับประชาชน กฎหมายต้องรับรองสิทธิเสรีภาพ ศาลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และศาลตัดสินแล้วเป็นที่ยุติ ความเชื่อและสำนึกที่มีต่อกฎหมายเหล่านี้ปรากฏในสังคมไทย และยังเป็นอุดมการณ์หลักที่ใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม

1.3.2) อุดมการณ์ธุรกิจ ชุดความคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในอ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชนแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางธุรกิจที่จะต้องมีการแย่งชิงครอบครองผลประโยชน์ และมีบทบาทของนายทุนที่เป็นผู้ได้เปรียบทางธุรกิจ

2) ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม ใช้กระบวนการของการติดต่อสื่อสารไว้ในลักษณะรูปแบบจำลอง รูปแบบจำลอง S M C R ของเบอร์โล (Berlo, 1960) เนื่องจากเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารของสื่อสารมวลชน ประกอบด้วย 2.1) ผู้ส่ง (source) คือ นักข่าว คอลัมนิสต์ของหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ที่เผยแพร่ผ่านการออนไลน์ เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการสื่อสารและมีความต้องการที่จะนำเสนอประเด็นความขัดแย้ง 2.2) ข้อมูลข่าวสาร (message) ใช้รูปแบบข่าวออนไลน์ มีเนื้อหาและภาพประกอบเรื่องทำให้เกิดความน่าสนใจ 2.3) ช่องทางในการส่ง (channel) การส่งข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ช่วยให้เข้าถึงผู้รับอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง และ 2.4) ผู้รับสาร (receiver) มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวัน

เมื่อพิจารณารูปแบบการจำลองทางการสื่อสาร S M C R จะพบว่า วาทกรรมในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในอ่าวบ้านดอนในสื่อสารมวลชนสามารถครอบงำความเชื่อ ความคิด ของผู้รับสารได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดความคิดเห็นต่อปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีตามที่ผู้ผลิตหรือสื่อมวลชนนำเสนอ

3) ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม

3.1) เกิดการรับรู้ปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในที่ดินที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบการรับรู้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การรับรู้ของคนทั่วไปซึ่งรับรู้ปัญหาความขัดแย้งจากสื่อสารมวลชน มองผู้มีส่วนร่วมของปัญหาว่า นายทุนคือผู้มีอิทธิพลเป็นผู้สร้างปัญหาและเอาเปรียบ ชาวประมงพื้นบ้านเป็นผู้ถูกทำร้ายหรือได้รับผลเสีย เจ้าหน้าที่ภาครัฐคือผู้แก้ไขปัญหา 2) การรับรู้ของคนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่มองผู้มีส่วนร่วมของปัญหาว่า ผู้สร้างปัญหาและผู้เอาเปรียบ คือ นายทุนและชาวประมงพื้นบ้านที่ละเมิดกฎหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐคือผู้แก้ปัญหา จะเห็นว่าสื่อสารมวลชนทำให้เกิดการรับรู้ปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในที่ดินที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่แตกต่างจากการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากการใช้คำว่า นายทุน ชาวประมงพื้นบ้าน ที่ไปเชื่อมโยงรับรู้แบบเหมารวม (stereotype) ทางสังคมของคนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ทางธุรกิจที่จะต้องมีการแย่งชิงครอบครองผลประโยชน์ และนายทุนเป็นผู้ได้เปรียบทางธุรกิจ

3.2) พฤติกรรมของคนต่อกฎหมาย ยึดโยงกับการนำเสนออุดมการณ์กฎหมายทำให้เกิดวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม ดังนี้ 3.2.1) ผู้มีส่วนร่วมต้องเคารพกฎหมาย หากเกิดการละเมิดกฎหมาย จะนำไปสู่การเกิดปัญหา 3.2.2) ผู้มีส่วนร่วมเสนอให้ภาครัฐเข้ามาแก้ปัญหาโดยใช้ข้อกฎหมาย โดยสะท้อนความเชื่อต่อกฎหมาย 2 ลักษณะ คือ กฎหมายเดิมไม่ยุติธรรม และการแก้ไขกฎหมายให้ยุติธรรมโดยการมองสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริงจะทำให้เกิดความยุติธรรม

3.3) แนวคิดทุนนิยม สื่อสารมวลชนตอกย้ำให้เห็นถึงแนวคิดทุนนิยมในธุรกิจการเลี้ยงหอย คือ ระบบเศรษฐกิจที่ให้กรรมสิทธิ์ที่ดินและทรัพยากรที่เป็นทุนเพื่อแสวงหากำไรอย่างเสรี ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของคนในพื้นที่ เกิดเป็นสาเหตุของการลักขโมย รุกล้ำที่ผิดกฎหมาย จนเกิดเป็นความขัดแย้งภายในพื้นที่

1.3 ความคิดเห็นของคนในชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนที่มีต่อข่าวความขัดแย้งที่สะท้อนผ่านสื่อสารมวลชน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คนในชุมชนอ่าวบ้านดอนเชื่อถือการนำเสนอข่าวความขัดแย้งขององค์กรในประเด็นชุดความคิดคอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง กฎหมาย คือ การแก้ไขความขัดแย้ง แต่ไม่เห็นด้วยกับชุดความคิดที่ว่าความขัดแย้งเกิดจากนายทุนเพียงอย่างเดียว และแสดงความคิดเห็นว่า สาเหตุความขัดแย้งเกิดจากการไม่เคารพกฎหมายและไม่เคารพสิทธิของทั้งผู้ประกอบการหรือนายทุน ชาวประมงพื้นบ้าน หรือคนนอกพื้นที่ที่เข้ามาแสวงหารายได้จากคอกหอย คนในชุมชนมีการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยเสนอให้มีการเปิดรับฟังข้อปัญหาของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย และใช้กฎหมายที่เป็นกลาง มีความยุติธรรม และต้องมีการคุมกฎหมายอย่างจริงจัง หากทุกคนเคารพกฎหมายและเคารพสิทธิซึ่งกันและกันจะเป็นการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งคอกหอย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อขับเคลื่อนความยุติธรรมทรัพยากรทางทะเลอ่าวบ้านดอน พบว่า อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ จนกลายเป็นพื้นที่ปัญหาเกิดการแย่งชิงครอบครองทำให้เกิดข้อขัดแย้งรุนแรง (เพ็ญญา สอนทอง และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2562, หน้า 110-113) ซึ่งถูกสะท้อนผ่านในข่าวปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในอ่าวบ้านดอนของสื่อมวลชน จากการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมข่าว แสดงให้เห็นชุดความคิดสำคัญ 3 ชุดความคิด คือ คอกหอยอ่าวบ้านดอนมีมูลค่าสูง ความขัดแย้งเกิดจากนายทุน กฎหมายคือการแก้ไขความขัดแย้ง ผ่านกลวิธีทางภาษา 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้สำนวน การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท และการอ้างถึง โดยพบกลวิธีการใช้คำศัพท์มากที่สุดและการอ้างถึงใช้เป็นลำดับสอง และความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ 2 อุดมการณ์ คือ อุดมการณ์กฎหมาย และอุดมการณ์ธุรกิจ ในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม พบว่า วาทกรรมข่าวทำให้เกิดการรับรู้ปัญหาความขัดแย้งประเด็นการครอบครองสิทธิในอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบการรับรู้ที่ต่างกันของคน 2 กลุ่มคือ การรับรู้ของคนทั่วไปและคนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ มองผู้สร้างปัญหาความขัดแย้งต่างกัน นอกจากนั้นวาทกรรมทำให้ผู้อ่านเกิดพฤติกรรมเคารพกฎหมาย และแสดงค่านิยมกฎหมายสร้างความยุติธรรม และแสดงให้เห็นแนวคิดทุนนิยม ซึ่งผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง นิเวศวิทยาการเมืองของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เพ็ญญา สอนทอง และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2562, หน้า 122-124) ว่า ปัญหาความขัดแย้งเกิดจากผู้เสียสิทธิการดำรงชีวิตหรือการอยู่รอดในทรัพยากรอ่าวบ้านดอน และการใช้กฎหมายจะต้องเกิดจากการเคารพกฎหมายร่วมกัน

การสัมภาษณ์เชิงลึกคนในชุมชนอ่าวบ้านดอนต่อข่าวความขัดแย้ง กลับพบว่าคนในชุมชนอ่าวบ้านดอนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับชุดวาทกรรมในบางประเด็น คือ ในประเด็นชุดความคิดความขัดแย้งเกิดจากนายทุน มีความเห็นว่าความขัดแย้งไม่ได้เกิดจากนายทุน แต่เกิดจากทั้งนายทุนและประมงพื้นบ้าน และสอดคล้องกับอุดมการณ์กฎหมาย และอุดมการณ์ธุรกิจ ทั้งนี้คนในชุมชนมีการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา โดยเสนอให้มีการเปิดรับฟังข้อปัญหาของผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรณีศึกษาชุมชนประมงพื้นบ้านตำบลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี (พรชนก ปานสวี่, 2564, หน้า 100-102) ที่ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรทะเลคือการกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชนตามสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การนำเสนอภาพประเด็นของปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นการครอบครองคอกหอยพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีของสื่อมวลชน ยังคงมุ่งเน้นให้นายทุน ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักลงทุน นักธุรกิจ เป็นสาเหตุและเป็นผู้กระทำ วาทกรรมที่ยึดโยงบทบาทของผู้ทำลายทำให้เกิด

ชุดความคิดที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงคือ ปัญหาความขัดแย้งเกิดจากทุกฝ่ายที่ละเมิดกฎหมายและไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น จึงขอเสนอแนะให้มีการระดมความต้องการจากทุกภาคส่วน ระดมความคิด และหาจุดยืนร่วมกัน การเปิดเวทีแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การสร้างกฎกติการ่วมกัน

2. สืบเนื่องจากข้อ 1. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่ทำให้เกิดผลเสีย และจัดสรรพื้นที่สำหรับการทำประมงที่ชัดเจน และต้องมีการสร้างนโยบายกวดขันบังคับกฎหมายอย่างจริงจัง

3. การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นการศึกษาการเชื่อมโยง ระหว่างการใช้ภาษากับบริบททางสังคมและการเมือง ช่วยสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์และความคิดของคนในสังคม จึงเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ศึกษาประเด็นความขัดแย้งที่น่าสนใจอื่น ๆ ได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธมภ์. (2543). **ปริเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์. (2549). **มองสังคมผ่านวาทกรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2557). **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กุสุมา รัชมณี และคณะ. (2533). **ทักษะสื่อสาร 2**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- เกศินี คุ่มสุวรรณ และสิริวรรณ นันทจันทูล. (2559). กลวิธีการใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออุดมการณ์ความเป็นรูปักษ์ณที่พึงประสงค์: กรณีศึกษาการโฆษณาของสถานเสริมความงาม. ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 13: ตามรอยพระยุคลบาท** (หน้า 1043-1051). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2563, มิถุนายน 5). ผู้ประกอบการวอนขอเวลารัฐในการเก็บหอยแครง หลังจากนั้นพร้อมรื้อถอน. **คมชัดลึกออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/432967>
- คมชัดลึกออนไลน์. (2563, มิถุนายน 12). ผู้ประกอบการคอกหอยเร่งรื้อถอนขนำกลางอ่าวบ้านดอน. **คมชัดลึกออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/433335>
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2546). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากย์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2563, มิถุนายน 5). คิกชิงหอยแครงอ่าวบ้านดอน ส่งมาเพียชุ่มชুব้าน. **เดลินิวส์ออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://d.dailynews.co.th/regional/400064/>
- ทัศนีย์ ประกอบบุญ. (2563, สิงหาคม 11). จับตาแก้ปัญหาอ่าวบ้านดอน แก้อย่างไรให้ยั่งยืน. **The active**. สืบค้นจาก <https://theactive.net/read/20200811/>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563, มิถุนายน 10). คิกชิงลูกหอยแครงชุมทรัพย์อ่าวบ้านดอน. **ไทยรัฐออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=g5VZeT0Y6W0>
- พรชนก ปานสวี่. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรณีศึกษาชมรมประมงพื้นบ้านตำบลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- เพ็ญญา สวนทอง และโอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2562). นิเวศวิทยาการเมืองของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 7(2), หน้า 101-130.
- รัชนิท พงศ์อุดม. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม: การศึกษาวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทรี โชติติลล. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวารสาร “อยู่ในบุญ” สุขที่พึงประสงค์สุขได้ด้วยบุญ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(2), หน้า 165–200.
- สุนทรี โชติติลล. (2561). “เด็กดีต้องทำบุญ” ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมสื่อสำหรับเด็กที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 40(1), หน้า 85–123.
- สำนักข่าวอิสรา. (2562, ธันวาคม 15). ปูพรมแก้ปัญหาอ่าวบ้านดอน ค้นสาเหตุที่แท้จริง. *สำนักข่าวอิสรา*. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/article/south-news/other-news/118298>
- สำนักข่าวอิสรา. (2563, 12 มิถุนายน). ทร.นำทีมรื้อขน่า เคลียร์อ่าวบ้านดอน. *สำนักข่าวอิสรา*. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/article/south-news/other-news/1/23213>
- สำนักข่าวอิสรา. (2563, สิงหาคม 5). เปิดแผนเยียวยาอ่าวบ้านดอนสู่ความสงบ. *สำนักข่าวอิสรา*. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/article/south-news/other-news/1/23213>
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2562). *รายงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สืบค้นจาก http://surat.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=342&Itemid=507
- สำนักข่าวไทย. (2563, มิถุนายน 12). คลื่นซัดแย่งชิงหอยแครงอ่าวบ้านดอน สุราษฎร์ธานี. *สำนักข่าวไทย*. สืบค้นจาก <https://tna.mcot.net/tna-442722>
- ศิริพร รักดีผาสุข. (2553). *โครงการวิจัยวาทกรรม “ความเป็นผู้หญิง” ในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอพร โมฬี และธนา จารุพันธุ์เศรษฐ. (2564). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการธนาคารปูม้า*. กรุงเทพฯ: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.).
- อำนาจ ปักสาสุข. (2562). *วาทกรรมเกี่ยวกับ “บุญ” ในสื่อสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Bangkokbiz news. (2563, มิถุนายน 29). ตามติดสถานการณ์อ่าวบ้านดอน ผลประโยชน์หมิ่นล้านอยู่ที่ใคร. *Bangkokbiz news*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/887057>
- Berlo, D. (1960). *Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). **Metaphors We Live By**. London: The University of Chicago Press.
- MGR online. (2563, มิถุนายน 14). เปิดแผนทางออกปัญหาอ่าวบ้านดอน. **MGR online**. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/south/detail/9640000>
- MGR online. (2563, มิถุนายน 17). คึกคัก ! ชาวบ้านแห่ตักลูกหอยแครงสร้างรายได้วันละนับหมื่นบาทต่อคน. **MGR online**. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/south/detail/9640000>
- PPTV Online. (2563, มิถุนายน 19). เริ่มรื้อขน่า ฝัาคอกหอย ในอ่าวบ้านดอน. **PPTV Online**. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news>
- Thai PBS ศูนย์ข่าวภาคใต้. (2563, สิงหาคม 11). อ่าวบ้านดอนกับความขัดแย้งหมื่นล้าน. **Thai PBS ศูนย์ข่าวภาคใต้**. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/326143>
- Van Dijk, T.A. (2007). **Discourse as Social Interaction (Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction Volume 2)**. London: Sage Publications.
- Van Dijk, T.A. (1996). Discourse, Cognition and Society, **Discourse & Society**, 7(1), pp. 5-159.
- Way magazine. (2563, มิถุนายน 20). แถวนี้อ่าวบ้านดอน! ปมขัดแย้งอ่าวหมื่นล้านเริ่มจากตรงไหนทำไมจึงแก้ไม่ได้. **Way magazine**. สืบค้นจาก <https://waymagazine.org/bandon-bay-conflict/>